

Ljósmynd: Kristinn Ingvarsson

Nýsamþykkt stefna HÍ um gæði náms og kennslu – kennsluþróun í brennidepli í starfi skólans

Háskóli Íslands hefur skýra sýn á málefni náms og kennslu

Steinunn Gestsdóttir, aðstoðarrektr kennslu og þróunar við Háskóla Íslands og prófessor við Sálfræðideild á Heilbrigðisvísindasviði

Nám og kennsla er kjarnastarfsemi Háskóla Íslands (HÍ) og vegur því þungt í stefnu hans, HÍ21, þar sem er að finna sýn HÍ á málefni náms og kennslu. Stefnan lýsir tuttugu aðgerðum í tengslum við nám og kennslu sem flestar eru þegar í vinnslu og snúa að ýmsum viðfangsefnum, allt frá því að gefa nýjum kennurum tíma til að setja sig inn í hlutverk sitt sem kennara til endurgjafar á nám nemenda (Háskóli Íslands, 2016). Þess má geta að aðrar stefnur og áætlanir skólans snúa einnig að málefnum kennslu og nemenda, til dæmis jafnréttisáætlun, gæðastefna og málstefna.

Í HÍ21, fyrir árin 2016 til 2021, er tilgreint að móta eigi stefnu um gæði náms og kennslu (Háskóli Íslands, 2016). Nú liggur fyrir ný stefna og aðgerðaáætlun um gæði náms og kennslu sem samþykkt var í háskólaráði 1. nóvember 2018 (Háskóli Íslands, 2018a). Stefnan tilgreinir forgangsverkefni sem stuðla að gæðum náms. Meginstef hennar er að við HÍ sé sífellt stutt við kennslu með starfsþróun kennara með því að meta kennsluframlag að verðleikum, stuðla að notkun viðeigandi upplýsingatækni og auka virkni nemenda í náminu (Háskóli Íslands, 2018b). Stefnuna og aðgerðaáætlunina má finna á vef skólans: <https://www.hi.is/node/300005>

Stefnan unnin í viðtæku samráði við nemendur, kennara og sérfræðinga

Kennslumálanefnd HÍ veturinn 2017 til 2018 hafði yfirlit með gerð stefnunnar. Í stýrihópnum voru Steinunn Gestsdóttir, aðstoðarrektr kennslumála og þróunar, Elsa Eiríksdóttir, dósent á Menntavísindasviði, Róbert Haraldsson, sviðsstjóri kennslusviðs og Guðrún Geirsdóttir, deildarstjóri Kennslumálanefndar HÍ.

Við stefnumótunina var meðal annars stuðst við kennslustefnur samstarfsskóla, sjálfsmatsskýrslur, utanaðkomandi mat á skólanum, námsánægjukannanir og fleira. Mótun stefnunnar fór fram í samráði við kennslumálanefndir fræðasviða, menntanefnd Stúdentaráðs Háskóla Íslands (SHÍ), kennsluþróunarstjóra, kennslustjóra fræðasviða, sérfræðinga á sviði kennslumála, Kennslumiðstöð HÍ og Náms- og starfsráðgjöf. Fulltrúar Endurmenntunar HÍ höfðu auk þess aðkomu að þróun stefnunnar. Drög að stefnunni voru send á alla starfsmenn og stúdenta í netkönnun. Einnig var kallað eftir umsögnum fræðasviða og deilda. Lokadrög voru kynnt rektor og forsetum fræðasviða í upphafi haustmíssis 2018 og í framhaldi hófust kynningar

fyrir stjórnnum allra fræðasviða auk funda með ábyrgðaraðilum. Stefnan var svo kynnt fyrir háskólaráði og samþykkt á fundi þess 1. nóvember 2018.

Þrjú markmið sem lýsa framtíðarsýn um gæði náms og kennslu

Stefna um gæði náms og kennslu við HÍ er mikilvægur liður í að þróa starfsemi skólans og gera sýnilegan þann metnað sem hann hefur varðandi kennslu. Með stefnunni gefst tækifæri til að skilgreina gildin sem liggja til grundvallar námi og kennslu við skólann og ræða hverju nám við HÍ á að skila nemendum og íslensku samfélagi. Það er mikilvægt að styðja við nýsköpun kennara og umbætur í kennslu og hvetja þá áfram sem sýna frumkvæði og áráði í þróun kennsluhátta.

Markmið með stefnu um gæði náms og kennslu við HÍ eru:

1. Að skýra áherslur og sýn HÍ á gæði náms og kennslu við skólann
2. Styðja við gæði kennslu og stuðla að stöðugri kennsluþróun
3. Forgangsráða þeim umbótaverkefnum sem snúa að kennslu hverju sinni

Drjú meginmarkmið eru höfð að leiðarljósi í stefnu um gæði náms og kennslu með tilliti til þeirrar heildarstefnu sem HÍ21 markar og lýsa þeirri framtíðarsýn sem stefnan miðar að. Fimm til átta verkefni eða aðgerðir eru síðan tengd hverju markmiði.

Markmið 1 - Innan HÍ er öflugt námssamfélag nemenda og kennara

Hugtakið *námssamfélag* vísar til þess að innan skóla eigi sér stað gott samstarf starfsfólks og nemenda sem stuðli að því að skapa kjöraðstæður til náms. Leitast er við að *nemendur séu fullgildir og virkir þátttakendur í námssamfélagi skólans*. Markmiðið er að tryggja að nemendum HÍ sé gert kleift að taka þátt í eigin þekkingarsköpun, að þeir axli ábyrgð og helgi sig náminu. *Kennsluhættir við skólann skulu miða að því að stuðla að góðri samvinnu og samskiptum nemenda og kennara*. Mikilvægt er að sá tími sem nemendur og kennarar deila saman nýtist sem best til að efla nemendur í námi. Einnig er mikilvægt að nýta upplýsingatækni til kennslu, til dæmis öflugt námsumsjónarkerfi, svo auka megi þátttöku nemenda í námi, efla gæði samskipta nemenda og kennara og bæta endurgjöf til nemenda.

Aðgerðir til að tryggja öflugt námssamfélag við HÍ felast í því að farið verður yfir ferli um *endurgjöf til nemenda* um frammistöðu í námi og settar fram tillögur að úrbótum og stuðningi við kennara til að tryggja góða og skilvirka endurgjöf. Tryggja á að nemendur hafi *formlega aðkomu að þróun náms* og að ábendingar þeirra og endurgjöf um nám og kennslu séu nýttar á skipulegan hátt, auk þess að leggja mat á gæði kennslukannana og endurskoða inntak þeirra og framkvæmd. Leitast verður leiða til að *gera kröfur og væntingar til nemenda skýrar* frá fyrsta degi, til að stuðla að virkri þátttöku, auka helgun nemenda í námi og draga úr brotthvarfi. Lagt er til að deildir sjái um *kynningu á framtíðarstarfsveitvangi* nemenda og *styðji við starfsþæfni* þeirra. Í samstarfi við Stúdentaráð verður kannað hvernig hægt er að *stuðla að virkri þátttöku allra nemenda* í félagsstarfi við skólann með sérstakri áherslu á hópa sem kunna að taka lítinn eða engan þátt. Farið verður yfir verklag um *móttöku nýnema* innan skólans í heild, sem og sviða og deilda, og hugað sérstaklega að móttöku erlendra nemenda og nemenda af erlendum uppruna. Byggt verður á vinnu starfshóps um móttöku nýnema. Gerð verður *könnun á möguleikum nemenda á að helga sig námi*, hvað styður og hindrar þá í þeim efnun og meðal annars byggt á niðurstöðum *Eurostudent VI*. Tillögur að úrbótum verða unnar í framhaldi og leitað eftir samstarfi við mennta- og menningar-málaráðuneytið.

Markmið 2 - Gæði náms og kennslu eru í öndvegi í starfi skólans

Lögð er áhersla á kennsluþróun kennara og að kennsla verði metin til virðingar innan skólans, til dæmis með því að kennarar fái stuðning við kennsluþróun og rými til að endurskoða

nám og kennsluhætti sína reglulega í ljósi aukinnar þekkingar. Einnig er lögð áhersla á *markvissan stuðning við notkun upplýsingatækni í kennslu og þróun kennsluumhverfis*. Mikilvægt er að kennsluumhverfi og umgjörð kennslu sé styðjandi. Það þarf að taka mið af þróun upplýsingatækninnar og veita kennurum stuðning í að nýta hana í kennslu svo hægt sé að mæta þörfum nemenda og styðja þá við námið.

Finna á leiðir til að *meta og umbuna fyrir mikilvægt kennsluframlag og starfsþróun í kennslu*, meðal annars að tryggja að kennsluframlag sé metið að verðleikum í framgangs- og umbunarkerfum skólans. *Námsumsjónarkerfi* verður eftir til að tryggja markvissa notkun upplýsingatækni í námi og kennslu og stuðningur við notkun þess aukinn. Skoðað verður hvort *kennslurými* þjóni virkum kennsluháttum og hvað þurfi til að liðka þar fyrir. Enn fremur verður séð til þess að þróun kennslurýmis verði fastur liður í starfi framkvæmda- og tækni-sviðs. Kennurum verður gefið *ráðrúm til að vinna að kennsluþróun*, bæði með því að bjóða upp á kennslumisseri (sbr. rannsóknarmisseri) til kennsluþróunar eða þróunar námsleiða en einnig með því að bjóða kennsluafslátt og aðstoð við notkun upplýsingatækni í kennslu. Farið verður yfir hvernig hægt er að *nýta upplýsingatækni betur í kennslu*, sérstaklega í stórum námskeiðum eða þar sem nemendur kalla sérstaklega eftir auknum stuðningi, til dæmis með blönduðu námi (upptökum og rafrænum verkefnum) og settar fram tillögur um hvernig hægt er að aðstoða kennara og deildir í þeim efnun. Faglegur stuðningur við stundakennara verður aukinn og *umgjörð stundakennslu styrkt*. Sérstök áhersla verður lögð á að *taka vel á móti nýjum kennurum* og styðja þá í að takast á við kennarahlutverkið. *Greitt verður með sama hætti fyrir sambærilega kennslu* á öllum fræðasviðum og sett skýr viðmið um kennsluskýldu.

Markmið 3 - HÍ þjónar fjölbreyttu samfélagi með því að bjóða upp á margvíslegar leiðir til náms

Háskólinn þjónar samfélaginu með því að bjóða upp á fjölbreyttar leiðir til náms og þjóna fjölbreyttum hópi nemenda. Áfram er lögð megináhersla á háskólanám í staðnámi, sérstaklega í grunnnámi. Staðnám þarf sífellt að þróa með það fyrir augum að auka fjölbreytni í kennsluháttum auk þess að nýta upplýsingatækni til að auka gæði námsins og mæta þörfum nemenda og kennara. *Fjarnám við skólann verður skilgreint og skipulagt með gæði og þátttöku nemenda í huga*. Því er fyrst og fremst ætlað að koma til móts við nemendur sem sinna námi með vinnu eða geta búsetu sinnar vegna ekki tekið þátt í staðnámi. Mikilvægt er að framboð fjarnáms sé markvisst og tekið sé mið af þörfum nemendahópa og samfélags hverju sinni. Við skipulag og kennslu fjarnáms er gengið út frá viðmiðum um gæðanám og veittur er kennslufræðilegur og tæknilegur stuðningur. Jafnframt er *skýr sýn á endurmenntun, opið netnám og fagháskólanám við skólann*.

Verkefni sem ráðist verður í til að bjóða fjölbreyttar leiðir til náms felast í að *skilgreina hvað einkennir gott fjarnám* og hvað felst í fjarnámi. Einnig verður skoðað hvaða *stuðning* (kennslufræðilegan og tæknilegan) þurfi til að tryggja gæði þess. Fræðasvið koma til með að *skilgreina hvaða námsleiðir verða boðnar í fjarnámi*, fyrir hvaða hópa það er ætlað og munu fá stuðning frá kennsluviði til að þróa kennsluefni og kennsluáðferðir. *Endurmenntun* skal fá skýrari sess í starfsemi skólans, framboð endurmenntunar sé skilgreint á hverju fræðasviði og gert sýnilegt. Auka á stuðning við þátttöku nemenda í *skiptinámi* og kannaðir möguleikar á *alþjóðlegum samarskóla* við HÍ. Enn fremur á að halda áfram að þróa opin *edX-netnámskeið* á vegum HÍ og *fagháskólanám* við skólann. Sérstaklega verður litið til þess hvernig nýta má þessi verkefni til að efla tengsl skólans við atvinnulíf, nemendur um land allt og styrkja alþjóðavæðingu skólans.

Aðgerðaáætlun 2018 til 2021 og innleiðing

Val á verkefnum og forgangsroðun sem fram koma í stefnunni eru byggð á afstöðu nemenda og starfsfólks sem kom fram í samráðsferli og sýn stjórnenda. Verkefni eru enn fremur tímasett, ábyrgðaraðilar tilgreindir í aðgerðaáætlun og er samstarfsaðila einnig getið. Nánari útfærsla verkefna er í höndum þeirra ábyrgðaraðila sem tilgreindir eru, þeir sjá um að útfæra verkefnið miðað við gefnar forsendur og koma þeim í verk. Sérstaklega er mikilvægt að fræðasvið og deildir komi að þessari vinnu og geti haft áhrif á útfærslu. Taka ber fram að ýmis skilgreind verkefni tengd námi og kennslu eru þegar í vinnslu vegna innleiðingar HÍ21. Sum þeirra eru nefnd hér sérstaklega þar sem þau snúa að þeim markmiðum sem fjallað er um. Sviðsstjóri kennsluviðs og aðstoðarrektör kennslu og þróunar bera ábyrgð á innleiðingunni með aðkomu Kennslumiðstöðvar og kennslumálanefndar háskólaráðs.

Umfang og mikilvægi stefnu um gæði náms og kennsluþróun við Háskóla Íslands er mikið og vegur þungt í skólastarfinu. Ábyrgðaraðilar innleiðingar vonast eftir áframhaldandi góðu samstarfi við starfsmenn og nemendur skólans í innleiðingarferli hennar.

Heimildir:

Háskóli Íslands. (2016). *Stefna Háskóla Íslands 2016–2021*. Sótt af https://www.hi.is/sites/default/files/atli/pdf/kynningar/baeklingar/stefna_hi_2016-2021.pdf

Háskóli Íslands. (2018a, 1. nóvember). Fundargerð háskólaráðs 1. nóvember 2018. Sótt af https://www.hi.is/haskolinn/fundargerð_haskolarads_1_november_2018

Háskóli Íslands. (2018b). *Stefna Háskóla Íslands um gæði náms og kennslu 2018–2021 – aðgerðaáætlun til þriggja ára*. Sótt af https://www.hi.is/sites/default/files/petura/7a_stefna_hi_um_gaedi_nams_og_kennslu_2018-2021_-_26okt18_end.pdf